

הנדון: פגיעה בכלכלת הצפון בעקבות מלחמת חרבות ברזל

ברצוני להתריע בפניכם על פגיעה ממשית ועמוקה בכלכלת הצפון מאז פרוץ מלחמת חרבות ברזל, בדגש על האזורים המפונים: הליל מזרחי, הגליל המערבי והגולן.

מדובר בפגיעה שאם לא תטופל במהרה ותקבל מענה מידי ורחב היקף, עלולה להביא לפיטורים של מאות עובדים תושבי הצפון בטווח הקצר ואלפי עובדים בטווח הארוך.

בשל אופיו של חבל הארץ הצפוני וריחוקו מהמרכז, התפתחו בו מספר ענפים עיקריים, ששיעור התעסוקה שלהם בולט ביחס לשאר המדינה, ובהם מועסקים בסך הכל 35.5% מתושבי הגליל המערבי והמזרחי.

ענף	תעשייה	בינוי	תיירות ואירוח	חקלאות
גליל מזרחי + מערבי	16%	10%	6%	3.5%
ממוצע ארצי	11%	5.3%	4.4%	1%

בארבעת ענפי התעסוקה מלחמת חרבות ברזל הובילה לפגיעה עמוקה ונרחבת הנובעת מצד אחד מפינוי נרחב של עובדים והעדר מוחלט של תיירים בתקופת המלחמה. יש לציין שבשנה ממוצעת מבקרים בגליל המזרחי כ 4,000,000 תיירים בשנה, התורמים תרומה משמעותית לכלכלת האזור, ומספר דומה מבקרים גם בגליל המערבי.

בנוסף, ענף נוסף שנפגע בצורה קשה בעקבות המלחמה הוא ענף ההיטק והפוד טק.

בשש השנים האחרונות, התפתח מרחב פורה של צמיחת חברות הזנק בעוטף הצפוני של ישראל. מדובר בענף קטן אמנם, שמעסיק בשלב זה מעט עובדים יחסית מתושבי הצפון, אך תרומתו לכלכלת האזור משמעותית, שכן מדובר בתעסוקה איכותית ובמשכורות גבוהות, שמושכת לצפון אוכלוסייה חזקה. הקלאסטר באזור הפריפריה הצפונית מורכב מפסיפס ייחודי הכולל את המנהיגות האזורית ושחקנים מובילים שצמחו באקוסיסטם, המחויבים ונחוישים יחד להמשיך בפיתוח האיתנות והחוסן האזורי. אלא שהמלחמה והשבתת הפעילות הובילו למחיקה של רבים מההישגים אליהם הגיע האקוסיסטם ולמעשה לחזרתו אחורה. בעקבות המלחמה, חלק מהעסקים, בדגש על חברות הזנק, אף העתיקו פעילותן לאזורים אחרים בכדי שיכולו להמשיך לפעול. קיימת חשיבות מכרעת לתמיכה ממשלתית ממוקדת, משמעותית ומיידית, שתאפשר לאקוסיסטם להתאושש לאחר סיום המלחמה, להבטיח חזרתן של חברות הזנק לפעילות בצפון, להשלים את הפערים שהצטברו ולאפשר המשך צמיחה ביתר שאת.

האתגרים המשמעותיים:

1. תעשייה –

- a. היעדרות ממושכת מהעבודה של חלק גדול מהעובדים מקשה על עמידה בהתחייבויות מול לקוחות שרובם הגדול מחו"ל
- b. לצד זאת האנטישמיות הגואה בעולם מובילה לביטול הזמנות ועזיבת לקוחות.
- c. במפעלים צמודי הגדר – קושי אמיתי לקיים פעילות בשל הסכנה לעובדים
- d. סגירת מפעלים או העתקם לאזורים מאוימים פחות עלולה להוביל לפיטורי אלפי עובדים בשנים הקרובות

2. תיירות, אירוח ואטרקציות –

- a. בהעדר תיירים בצפון התיירות בצפון נפגעה בהיקף של 20 ק"מ מהגבול ואף יותר, בעוד שמתווה הפיצויים לעסקים עוצר ב 9 ק"מ
- b. סיום מתווה החל"תים באפריל צפוי להביא לפיטורי מאות עובדים בחודש הקרוב

3. בינוי וחקלאות –

- a. נפגעים בצורה דומה לשאר הארץ מהמחסור בעובדים זרים
- b. לא ניתן להגיע לעבד את השדות או לבצע עבודות תשתיות ובינוי באזורים שפוננו (עד 3.5 ק"מ מהגבול)

4. הייטק ופוד טק

- a. חוסר זמינות כ"א: בשל הפינוי והגיוס ההמוני למילואים, רוב העובדים בתחום הם עובדים צעירים יחסית.
- b. השבתת פעילות מוסדות המחקר ועיכוב בפתיחת שנת הלימודים באקדמית תל חי, ממנה מגיעים חלק גדול מהעובדים בתעשיית ההייטק המקומית
- c. חלק גדול ממעבדות המחקר, כמו גם חברות הייטק רבות העתיקו את הפעילות למעבדות מארחות ברחבי המדינה – קיים חשש שחלקן לא יחזרו צפונה עם החזרה לשגרה
- d. הגדלת הסיכון למשקיעים צפויה לצמצם השקעה בחברות הזנק שממוקמות בגבול הצפון
- e. שיבוש בפעילות החקלאית מציב חשש להרס של ניסויים חקלאיים רגישים וחסרי תחליף, שהם חלק חיוני בתעשיית הפוד טק המקומית
- f. חוסר ודאות וחוסר לתכנן קדימה לגבי מועד סיום הלחימה והחזרת העובדים צפונה מקשה על גיוס עובדים ועל פתיחת עסקים חדשים או תחומי פעילות חדשים

נבקש להקים צוות של משרד הכלכלה והאוצר, ביחד עם נציגי הענפים והרשויות על מנת לגבש מתווה תמיכה מותאם לכל אחד מהענפים, במטרה להציל את כלכלת הצפון.

בברכה,

ענבר בזק

מנכ"לית החברה הכלכלית הגליל העליון